

APIE LIETUVIŲ KALBOS PRIEBALSIŲ MINKŠTUMĄ XIII–XV A.

Irena STEPONÁVIČIENĖ

§ 1. Šiame straipsnyje nagrinėjami minkštieji (j + užpakalinės eilės balsiai) ir suminkštinti (prieš priešakinės eilės balsius) priebalsiai, remiantis tuo, kaip jie rašomi XIII–XV a. lie. vietovardžiuose, paliudytuose Kryžiuočių ordino raštų: SRP (I–V tomai)¹. Darbo tikslas – pateikti šių priebalsių minkštumo grafinį vaizdą, paliekant joto problemos sprendimą kitiems tyrinėtojams. Čia pateikiama visa minėtų raštų lie. vietovardžių medžiaga.

Pirmiausia keletas žodžių apie tai, kaip minėtuose raštuose yra žymimas lie. j; jis yra žymimas:

1) žodžio pradžioje – raidė j: *Juram* (1307–1315 m. SRP I 174), *Jure* (1308–1315 m. SRP I 570), *Jure* (1384 m. SRP II 667–2X), *Jure* (1385 m. SRP II 670–2X, 671–3X, 672), *Jire* (1385 m. SRP II 671), *Jure* (1387 m. SRP II 665, 666), *Jure* (1388 m. SRP II 667–2X), *Jure* (1393 m. SRP II 672–2X), *Jüre* (1393 m. SRP II 672) = *Júra* (up. Nemuno dš.); *Jonawdo* (1395 m. SRP II 675) = *Jaunódova* (k. Šil. raj., Klt. apyl.)²; *Joswaide* (1384 m. SRP II 681), *Joswayde* (1384 m. SRP II 681) = *Jósvainiai* (mstl. Kdn. raj.); *Jusse* (1384 m. SRP II 685) = *Jiesià* (up. Nemuno dš.);

2) kitais atvejais:

a) raide i: *Meynie* (1387 m. SRP II 664 – 2X), *Meinie* (1387 m. SRP II 665), *Meynie* (1388 m. SRP II 667) = *Minija* (up. Atmatos dš.);

b) raide y: *Leyentrackin*³ (1385 m. SRP II 695, 700), *Leyentracken* (1385 m. SRP II 700) = *Lijōnas* (k. Kš. raj., Žž. apyl.); *Menye* (1384 m. SRP II 667 – 3X), *Menye* (1388 m. SRP II 667) = *Minija* (up. Atmatos dš.); *Parlayn* (1378 m. SRP II 594), *Perlay* (1385 m. SRP II 699 – 2X, 700 – 2X, 702) = *Perlojà* (mstl. Vrn. raj.);

¹ *Scriptores rerum Prussicarum, I–V, Leipzig, 1861–1874.*

² Šis ir kiti vietų sutrumpinimai yra tokie pat, kaip ir: *Lietuvių kalbos žodynas, I (antras leidimas). V., 1968.*

³ Čia *trackin* reiškia „traką“.

c) raide *g*: *Dange* (1252 m. SRP I 629), *Dangen* (1252 m. SRP I 629), in *Dagna*⁴ (1256 m. SRP II 40), *Dangen* (1454 m. SRP V 146) = *Dānija* (up., į Kuršių marias); *Gilgam* (1352 m. SRP II 517), *Gilgam* (1394 m. SRP II 656), *Gilge* (1393 m. SRP II 673) = *Gilijā* (up., į Kuršių marias); *Perlagen* (1384 m. SRP II 698), *Perlagen* (1384 m. SRP II 698) = *Perlojā* (mstl. Vrn. raj.).

Galima pridurti, kad tos pačios raidės (*i*, *y*, ir *g*) žymėti priebalsiui *j* vartojamos ir kituose viduramžių vokiečių raštuose⁵.

§ 2. Iš anksto priminsime, kad surinktoje Kryžiuočių ordino raštų medžiagoje lie. vietovardžių lytims priebalsių minkštumas yra nepakankamai nuosekliai žymimas. Jį tų dokumentų autoriai (vokiečiai) ne visur grafiškai perteikė, svarbiausia, dėl to, kad vokiečių kalboje nebuvo priebalsių kietumo ir minkštumo opozicijos. Kita priebalsių minkštumo nežymėjimo priežastis galėjo būti ta, kad nemažos dalies lie. vietovardžių minkštieji bei suminkštinti lie. priebalsiai buvo atsidūrę dokumentinėse lytyse prieš apvokietintą galūnę; be to, nekirčiuotame skiemenyje tų priebalsių minkštumas galėjo būti vokiečiui mažiau girdimas.

Randame užfiksuotus tik šiuos minkštuosius lie. priebalsius: *r'*, *l'*, *t'* (ir afrikata *c'*), *d'*, *k'*, *g'*, *s'*, *š'*, *ž'*

Lie. *r'*, *l'*, *n'* minkštumas dokumentuose gana retai žymimas. Tais atvejais, kai jis, matyt, žymimas, elgiamasi taip: priebalsiai lie. *r'*, *l'*, *n'* rašomi raidėmis *r*, *l*, *n* su pridėtomis *i*, *y*, arba *g*: *Labengirgen* (1370 m. SRP II 569) = *Lapgiriai* (k. Jrb. raj., Vdžg. apyl.); *Kaplius* (1372 m. SRP II 102) = **Kaplius* (> *Kapliai* k. Kdn. raj., Št. apyl.); *Dirsungen* (1375 m. SRP II 574), *Dirsungen* (1374 m. SRP II 576), *Dirsinigen* (1375 m. SRP II 576; su *-ini*, matyt, vietoj *-un-*), *Dyrsungen* (1377 m. SRP II 589), *Dirsingen* (1380 m. SRP II 601; su *-in-*, tur būt, vietoj *-un-*) = **Darsūniai*⁶ (> *Darsūniškis* k. Kš. raj.); *Romanye* (1388 m. SRP II 633) = *Romāiniai* (k. Kn. raj., Užl. apyl.).

Bet daugiau yra tokių atvejų, kuriais priebalsių *r'*, *l'*, *n'* minkštumui žymėti papildomi ženklai nevartojami: *Erogel* (1294 m. SRP I 158), *Erogel* (1306 m. SRP I 173), *Erogelam* (1322 m. SRP I 186), *Eroglen* (1352 m. SRP II 516, 519), *Eroglen* (1355 m. SRP II 521–2X), *Eragelen* (1367 m. SRP II 89), *Eroglen* (1367 m. SRP II 559, 560), *Eroglen* (1370 m. SRP II 569), *Eroglenses* (1375 m. SRP II 579), *Eroglen*

⁴ Iš *Danga*.

⁵ G. Kettmann, Die kursächsische Kanzleisprache zwischen 1486 und 1546, Berlin, 1964, p. 259–260. Dar žr. V. Mažiulis, Dėl Neringos vardo, LKK III (1960), p. 307–308 (ten pat liter.), A. Vanagas, Dėl upės vardo *Danė* (*Danija*, *Dangė*), LKK III (1960), p. 317–319.

⁶ Čia balsis *-i-* (prieš *-r-*) atsirado vietoj lauktino *a*, gal būt, dėl to, kad prūsai šį vietovardį iškraipė, nusižiūrėję į panašų pr. žodį (plg. 1396 *Dirsunikaym*, 1405 *Dirsunenkaym*, žr. G. Gerulis, Die altpreußischen Ortsnamen, Berlin und Leipzig, 1922, p. 28).

(1376 m. SRP II 580), *Eroglen* (1378 m. SRP II 592), *Eroglen* (1382 m. SRP II 617), *Erogelen* (1384 m. SRP II 685–2X), *Erogeln* (1394 m. SRP II 680), *Erogeln* (1395 m. SRP II 676) = *Ariógala* (mstl. Rs. raj.); *Weperen* (1384 m. SRP II 623), *Weppre* (1385 m. SRP II 693, 695–2X), *Weppren* (1385 m. SRP II 693, 695) = *Vėpriai* (mstl. Ukm. raj.); *Sysmare* (1385 m. SRP II 696), *Sysmare* (apie 1385 m. SRP II 700–2X), *Sisemare* (apie 1385 m. SRP II 707) = *Žiežmāriai* (mst. t. g. Kš. raj.); *Egullen* (1379 m. SRP II 591), *Egollen* (1382 m. SRP II 614, 616) = *Eigūliai* (k. Kn. raj., Krm. apyl.); *Lauden* (1372 m. SRP II 101) = *Liāudė* (up. Nevėžio dš.); *Usupalle* (1372 m. SRP II 103) = *Užpāliai* (mstl. Ut. raj.); *Sicculen* (1334 m. SRP II 67), *Sessolen* (1375 m. SRP II 105), *Ciculenlant* (1334 m. SRP V 118) = *Šešuōliai* (mstl. Ukm. raj.); *Willun* (apie 1310 m. SRP I 717), *Wilhun* (1315 m. SRP I 285), *Welun* (1318 m. SRP II 514), *Velun* (1336 m. SRP II 490), *Welyn* (1336 m. SRP II 490; su *-yn-* vietoj *-un-*), *Vielun* (1357 m. SRP II 524), *Welun* (1357 m. SRP II 523), *Welun* (1362 m. SRP II 531), *Welun* (1363 m. SRP II 540–2X, 546–3X, 547), *Welun* (1364 m. SRP II 543), *Wielun* (1364 m. SRP II 547), *Welunensibus* (1366 m. SRP II 557), *Welun* (1367 m. SRP II 559), *Velun* (1367 m. SRP II 89), *Velun* (1368 m. SRP II 92), *Wēlunenfelt* (1394 m. SRP II 680) = *Veliuonā* (mstl. Jrb. raj.); *Barcleme* (1372 m. SRP II 101) = *Bārklainiai* (k. Pn. raj., Rm. apyl.); *Dirsunen* (1372 m. SRP II 572–2X), *Dirsunen* (1381 m. SRP II 600), *Dirsune* (1384 m. SRP II 688) = **Darsūniai* (> Darsūniškis k. Kš. raj.); *Cannewa* (1384 m. SRP II 699), *Canewa* (1384 m. SRP II 699) = *Kaniavā* (k. Vrn. raj.); *Medene* (1254 m. SRP II 137), *Meddene* (1255 m. SRP II 39, 138) = *Medēniai* (k. Ut. raj., Mkn. apyl.); *Narmayne* (1372 m. SRP II 102; *Narman* 1386 m. SRP II 687) = *Nórmainiai* (k. Jon. raj., Žm. apyl.); *Romene* (1294–1300 m. SRP I 159), *Romeyne* (1368 m. SRP II 560), *Romaynen* (1379 m. SRP II 591), *Romayne* (1382 m. SRP II 610), *Rūmeginen* (1386 m. SRP II 687) → *Romāiniai* (k. Kn. raj., Užl. apyl.); *Swelanen* (1384 m. SRP II 695; *Swelan* – 1384 m. SRP II 695, *Swilon* – 1386 m. SRP 687–2X) = *Svilóniai* (k. Jon. raj., Užs. apyl.); *Warnen* (1370 m. SRP II 96) = *Vaŕniai* (mstl. Tl. raj.).

Lie. *t'*, *d'* minkštumas dokumento lie. vietovardžių lytyse yra žymimas irgi ne-nuosekliai. Vietovardžio *Pramėdžiava* (k. Rs. raj., Grk. apyl.) dokumentų lytyse *Promedien* (1370 m. SRP II 569), *Pormedien*⁷ (1370 m. SRP II 570), *Pomedien* (1395 m. SRP II 676), *Pomedyen* (1393 SRP III 625), kuriose (numesta lie. *-ava*) raidė resp *-y-*, matyt, žymi *d'* minkštumą. Vietovardžio *Vandžiógala* (mstl. Kn. raj.) lyčiai *Wandeiagel* (1384 m. SRP II 623) priebalsio *d'* minkštumas, atrodo, yra perteiktas dviem raidėm (t. y., *-ei-*); kitais atvejais tas pats vietovardis yra rašomas *Wangaigelle* (1384 m. SRP II 681) vietoj **Wandaigelle* [su *-ai-* = (Wand)-*ei-*(gele), plg. to paties vietovardžio parašymą *Wandgaler* (1386 m. SRP II 687)]. *Tendžiógala* (k. Rs.

⁷ T. y. *Promedien*.

raj., Vsl. apyl.) dokumentuose yra rašoma: *Tenjagel* (1386 m. SRP II 686), *Tenja-galn* (1386 m. SRP II 686), *Tenjageln* (1386 m. SRP II 686); čia *Tenjag-* yra vietoj **Tendjag-* (-j- yra minkštumą žyminti raidė), kurio priebalsį -d- vokietis išmetė, matyt, disimiliaciškai (du dantiniai!) ir dar dėl to, kad priebalsių junginys -ndj- (taip girdėjo vokietis) buvo svetimasis vokiečių kalbai.

Lie. *t'* ir *d'* minkštumas grafiškai yra neperteiktas šiose dokumentų lie. vietovardžių lytys: *Ante* (1385 m. SRP II 679–2x), *Anta* (1393 m. SRP II 674), *Antä* (1394 m. SRP II 679), *Hant* (1395 m. SRP II 676–3x) = *Áncia* (up. Šešuvies dš.); *Gede reythe* (1373 m. SRP II 133), *Gedereyten* (1375 m. SRP II 106) = *Giedrāičiai* (mstl. Ml. raj.); *Lesten* (1384 m. SRP II 681–4X), *Leste* (1394 m. SRP II 680–2X) = *Lēščiai* (k. Kdn. raj., Prn. apyl.); *Namaxste* (1386 m. SRP II 669–2X, 670–2X), *Namaxsten* (1386 m. SRP II 669), *Nemacste* (1394 m. SRP II 679), *Nemagste* (1395 m. SRP II 677) = *Nemākščiai* (mstl. Rs. raj.); terras *Popparter* (1365 m. SRP II 550), *Paparten* (1394 m. SRP II 657), – czu *Trackin^a Pobarthin* (1384 m. SRP II 695), *Boparthin* (1391 m. SRP III 173) = *Papārčiai* (k. Kš. raj.); *Pedins* (1372 m. SRP II 102), *Pedyn* (1378 m. SRP II 588, 589), *Pedyn* (1385 m. SRP II 695 – 2X) = *Pēdžiai* (k. Kdn. raj., Noc. apyl.); *Questen* (1385 m. SRP II 671), *Questin* (1385 m. SRP II 672–2X), *Questin* (1395 m. SRP II 675) = *Kvesčiai* (k. Šil. raj., Klt. apyl.); *Wysevilte* (1368 m. SRP II 92), *Waysevilte* (1372 m. SRP II 101) = *Vaišvilčiai* (k. Pn. raj., Up. apyl.); *Wyte* (1384 m. SRP II 685) = *Vyčiūs* (up. Jiesios dš.); tiesa, čia beveik visais atvejais *t'* resp. *d'* yra atsidūręs prieš vokišką galūnę (išskyrus *Anta* SRP II 674 ir *Antä* SRP II 679).

Pasitaiko ir dokumentinės lie. vietovardžių lytis (tik iš pietryčių Lietuvos), atspindinčios priebalsio lie. *t'* vartimą afrikata (t. y. *c'*)⁹. Bet tokio lie. *c'* minkštumas pridėtinėmis raidėmis nėra perteiktas: *Ansee* (apie 1385 m. SRP II 691–2X) = *Áncia* (Juodoji ir Baltoji) (up. Nemuno kr.); *Dobiczce* (1385 m. SRP II 701; *Dubitz* – 1385 m. SRP II 701–3X) = *Dubičiai* (k. Vrn. raj.); *Salse* (apie 1385 m. SRP II 699) = *Šalčiai* (up. Merkio kr.).

Lie. *k'*, *g'* minkštumui žymėti papildomi grafiniai ženklai nevartojami: *Datyske* (1372 m. SRP II 101) = *Dotiškiai* (k. Rdv. raj., Sdb. apyl.); *Gaveyken* (1373 m. SRP II 103) = *Gaveičiai* (k. Ml. raj., Dbg. apyl.); *Cosleykin* (1386 m. SRP II 669–2X), *Cosleikin* (1386 m. SRP II 670), *Kosleykin* (1386 m. SRP II 699), *Kosleikindorf* (1396 m. SRP II 669) = *Kušeičiai* (k. Klm. raj., Stl. apyl.); *Videniske* (1373 m. SRP II 103), *Videniske* (1374 m. SRP II 105) = *Vidėniškiai* (mstl. Ml. raj.); *Dubingen* (1334 m. SRP II 67), *Dobinge* (1373 m. SRP II 103), *Dubinghen* (1375 m. SRP II 106) = *Dubingiai* (mstl. Ml. raj.).

⁹ Dėl *Trackin* žr. 3 išnašą.

^a Afrikatų susidarymo klausimu žr. A. Salys, *Kelios pastabos tarmių istorijai*, „Archivum Philologicum“, IV, 1933, p. 23–24; Z. Zinkevičius, *Lietuvių dialektologija*, V., 1966, p. 141.

Lie. *s'* minkštumas dokumentų lytyse neatspindimas: *Düssen* (1384 m. SRP II 697) = *Dusia* (ėž. Srj.); *Jusse* (1384 m. SRP II 681) = *Jiesià* (up. Nemuno dš.).

Priebalsiai lie. *š'*, *ž'* dokumentinėse lytyse yra perteikiami: a) raidėmis *-sch-* (= vok. *š*): *Meyschegallen* (1387 m. SRP II 633) = *Maišiagala* (mstl. V. raj.); *Schawden* (1387 m. SRP II 666) = *Šiaūduva* (k. Šel. raj., Pdv. apyl.); *Schawen*¹⁰ (1384 m. SRP II 709) = *Šiauliai* (mst.); *Graschyn* (1394 m. SRP II 642) = *Krāžiai* (mstl. Klm. raj.) ir b) verčiami (matyt, tarpininkaujant prūsų kalbai) į vok. **s* resp. **z*¹¹, raidėmis *-s-*, *-tcz-*: *Meysesgallen*, *Meysesgaln* (1385 m. SRP II 694), *Meisegal* (1385 m. SRP II 695, 696), *Maysegal* (1385 m. SRP II 693), *Maysegayl* (1385 m. SRP II 694), *Mitczegalle* (1254 m. SRP II 137) = *Maišiagala* (mstl. V. raj.); *Maleysine* (1255 m. SRP II 138) = *Maleišiai* (k. Ign. raj., Lnm. apyl.); *Saulia* (1358 m. SRP II 78), *Sauliam* (1384 m. SRP II 75) = *Šiauliai* (mst.). Lie. *ž'* (vok. *zī*) minkštumas nuosekliai atspindimas (pridėtinėmis raidėmis *i*, *y*) vietovardžio *Krāžiai* (mstl. Klm. raj.) lytyse: *Grasien* (1395 m. SRP II 675), *Grasien* (1385 m. SRP II 687), *Crasien* (1385 m. SRP II 671 – 3X), *Grasyen* (1385 m. SRP II 687), *Crasyen* (1393 m. SRP II 674), *Krasien* (1377 m. SRP II 113).

§ 3. XIII–XV a. lie. priebalsiai prieš priešakinės eilės balsius (bei dvibalsius *-ei-* ir *-ie-*) buvo, matyt, suminkštinti, tačiau tai dokumentinėse lie. vietovardžių lytyse ne visur atsispindi. Kai minkštumas yra perteiktas¹², jam žymėti neretai yra vartojamos tokios raidės:

a) raidė *i*: *Vielun* (apie 1318 m. SRP II 514), *Vielun* (1357 m. SRP II 524), *Wielun* (1364 m. SRP II 547)¹³ = *Veliuonà* (mstl. Jrb. raj.);

b) raidė *y*: *Nerye* (1377 m. SRP III 106)¹⁴, *uf der Nerye* (1384 m. SRP III 135), *von der Neryen* kele (1385 m. SRP II 694), *vf der Nerye*, *vf die Nerye* (1385 m. SRP III 138) *syt der Nerye...* *ober die Nerye* (1388 m. SRP III 154), *uff der Nerye* (1390 m. SRP III 165), *ober die Nerye* (1391 m. SRP III 172), *bie der Nerye* (1396 m. SRP II 692), *uff der Nerye* (1401 m. SRP III 247) *bie der Nerye* (1401 m. SRP III 254), *uf der Nerye* (1402 m. SRP III 159), *uf dy Nerye...* *die Nerye...* *syten der Nerye* (1402 m. SRP III 258), *uff der Nerye* (1404 m. SRP III 272) = *Neris* (up. Nemuno dš.);

¹⁰ T. Y. *Schawlen*.

¹¹ Dėl lie. *š*, *ž* > pr. *s*, *z* žr. I. Steponavičienės str. („Baltistica“, X (2), 1974, p. 166–167.)

¹² Reikia pasakyti, kad čia pateikiami atvejai nėra visiškai patikimi ir kelia tam tikrų abejonų. Todėl galima tik spėti, kad pridėtinės raidės, rašomos po priebalsinių raidžių, galėtų atspindėti suminkštintą priebalsį.

¹³ Jeigu čia raidės *-ie-*, kaip ir lytyse *Liettawen* (SRP V 323) = *Lietuvà*; *Vielkemirgen* (1366 m. SRP II 554) = *Vilkamergė*, grafiškai neperteikia balsio *i*.

¹⁴ Tačiau gali būti ir taip, kad SRP dokumentų autoriai (vokiečiai) lie. upėvardį *Neris* derino prie **Nerija* (> *Neringà* mst.), panašiai rašomą tuose pačiuose dokumentuose, žr. Mažiulis, min. veik., p. 303–312.

c) raidė *g*: *Nerge* (apie 1340 m. SRP I 539), *Nerge* (1372 m. SRP II 101), uff der *Nerge* (1384 m. SRP V 224), vf der *Nerge* (1384 m. SRP III 130), obir dy *Nerge* (1385 m. SRP II 696), dy *Nerge* (1385 m. II 700), dy *Nerge* (1385 m. SRP II 694—2X), vf die *Nerge* (1386 m. SRP II 686), circa *Nerge* (1373 m. SRP II 104), fluvii *Nerge* (SRP III 137), vada *Nerge* (1385 m. SRP III 139), vada *Nerge* (1385 m. SRP III 138), a *Nerga* (1361 m. SRP II 531), prope *Nergam* (1362 m. SRP II 532, 533), contra *Nergam* sitam (1362 m. SRP II 537), juxta *Nergam* (1364 m. SRP II 642), juxta *Nergam* (1365 m. SRP II 552, 553), usque *Nergam* (1377 m. SRP II 590), prope *Nergam* (1379 m. SRP II 591), in *Nerga* (1379 m. SRP II 597), ad *Nergam* (1379 m. SRP II 601), *Nergam* (1382 m. SRP II 619), ad *Nergam* (1382 m. SRP II 622), venit in *Nergam* (1383 m. SRP II 623), ad *Nergam* (1385 m. SRP II 624), ad *Nergam* (1385 m. SRP II 632), ad *Nergam* (1393 m. SRP II 652), *Nergam* (1394 m. SRP II 659) = *Neris* (up. Nemuno dš.).

Dokumentinės lytys *Rossiene* (1371 m. SRP II 98), *Rossieyn* (1395 m. SRP II 676), *Rossyeyn* (1385 m. SRP II 678), *Rosgayn* (1352 m. SRP II 519), *Rogeyne*¹⁵ (1357 m. SRP II 523), *Roszeine* (1357 m. SRP II 524), *Rosgeynenses* (1375 m. SRP II 579), *Rosgein* (1376 m. SRP II 580), *Russigenam*, *Russigen* (1322 m. SRP I 186, 600; su išpraustine *-i*) atitinka lie. vietovardį *Rasėiniai* (mst.), kurio senesnė forma galėjo būti **Rasjainiai* (t. y. su priesaga *-ainiai*). Šis spėjimas atrodo patikimas dar ir todėl, kad lietuvių vadyne turime ir daugiau vietovardžių su šia priesaga, plg. *Jėsvainiai*, *Kėdėiniai*, *Klėvainiai*, *Mėlainiai*¹⁶. Taip galvojant išeitų, kad, gal būt, dokumentinėse lytys po priebalsinės raidės *s* rašomos pridėtinės raidės *i*, *y*, (*ig*) atspindi ne suminkštintą (t. y., prieš *-ei-*), o minkštąjį priebalsį lie. *s'*

§ 4. Iš viso to, kas anksčiau pasakyta, išeina, kad lie. vietovardžiuose, kuriuos paliudijo SRP dokumentai, randame atitinkamai perteiktus šiuos minkštuosius bei suminkštintus lie. priebalsius: *r'*, *l'*, *n'*, *t'* (bei *c'*), *d'*, *k'*, *g'*, *s'*, *š'*, *ž'*. Jų minkštumui žymėti yra vartojamos prie priebalsinių raidžių pridėtos *i*, *y*, *j* ir *g* (tam pačiam reikalui dviem atvejais sutinkame net dvi raides: *-ei-* resp. *-ai-*). Tačiau tokiomis pridėtinėmis raidėmis perteikiamas ne visų minėtų lie. priebalsių, o tik priebalsių (ir čia ne visais atvejais) *r'*, *l'*, *'*, *d'*, *ž'* minkštumas. Taigi, lie. priebalsių minkštumo perteikimas SRP dokumentuose nėra nuoseklus. Šitaip atsitiko dėl to, kad SRP autorių (vokiečių) kalboje nebuvo kietųjų ir minkštųjų priebalsių opozicijos, ir dar dėl to, kad tų dokumentų medžiagoje esama nemaža tokių atvejų, kur nagrinėjami lie. priebalsiai yra atsidūrę prieš suvokietintą galūnę.

¹⁵ T. y. *Rosgeyne*.

¹⁶ P. Skardžius, Lietuvių kalbos žodžių daryba, V., 1943, p. 286.

ÜBER DIE PALATALISATION DER LITAUISCHEN KONSONANTEN IM 13.—15. Jh.

Zusammenfassung

Aus dem oben Gesagten läßt sich ableiten, daß in den litauischen Ortsnamen, die von den Urkunden SRP bezeugt sind, folgende durch entsprechende Buchstaben wiedergegebene palatale und palatalisierte Konsonanten *r', l', n', t'* (sowie *c'*), *d', k', g', s', š', ž'* auftreten. Ihre Palatalisation wird durch die zu den Konsonanten angefügten Buchstaben *i, y, j* und *g* wiedergegeben. Jedoch durch solche angefügten Buchstaben wird die Palatalisation nicht aller genannten litauischen Konsonanten wiedergegeben, sondern nur die (auch hier nicht ausnahmslos) der Konsonanten *r', l', ' , d', ž'*. Daraus ist zu schließen, daß die Wiedergabe der Palatalisation in den Urkunden SRP inkonsequent ist. Es läßt sich dadurch erklären, daß in der Sprache der Urkundenschreiber (der Deutschen) die velaren und palatalen Konsonanten keine Opposition aufwiesen, und auch dadurch, daß im Material dieser Urkunden nicht selten solche Fälle auftreten, wo die von uns hier behandelten Konsonanten vor der verdeutschten Endung hingeraten sind.